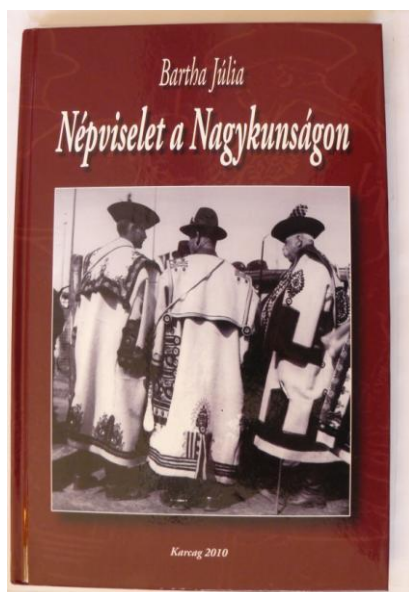

„A mérték a nemes egyszerűség”

Mint annyi más, a (nagy)kunok életét, történetét feltáró vizsgálódást, a kunsági viselet történetének kutatását is Györffy István kezdte meg még a 20. század legelején. A 18. századi kunsági viseletről, a kacagányról, a hajviseletről etc. számos hosszabb rövidebb publikációt tett közzé, a cifraszúrról összeállított monográfiája pedig ma is alapmű, ám korai halála miatt e viselettörténeti kutatásokat, közte azok nagykunsági eredményeit nem összegezte. Az őt követő kutatók nem nagyon vették munkába a kunsági viselet feltárását, mindössze szórványadatokat vonultattak fel. Ilyenek pl. Selmeczi László ásatási megfigyelései a 14-15. századi kunsági viseletről, vagy a kunsági öltözet Bartha Júlia kimutatta keleti párhuzamai, illetve Dorogi Márton - önálló kötetcskeként is kiadott- dolgozata a kunsági kisbundáról. Nagyobb összefoglalásokban is, említésnyi vagy bekezdésnyi terjedelemben, fel-felbukkant ugyan a nagykun viselet, de a legutóbbi időkig nem volt olyan összefoglalás, ami téma bővebb megismerésében, bemutatásában kalauz lehetett volna. Pedig hál' Istennek tánckarok, szakkörök, iparművészek, vagy csak a kíváncsiak részéről is egyre gyakoribbak az ezzel kapcsolatos kérdések.

Az eddigi kutatások eredményeinek összefoglalása és a tájékoztatás a célja dr. Bartha Júlia 2010 nyarán megjelent kötetének. A szerző, ahogy már utaltunk rá, több megelőző tanulmány után, bőséges képanyaggal (fotókkal, rajzokkal, viseletrekonstrukcióval, térképpel, hímzsmintával) illusztrálva, ám mégis rövid, áttekinthető terjedelemben tette közzé a kunsági viselettel kapcsolatos tudnivalókat.

A több száz évet felölelő anyag a kunok öltözködését három nagyobb korszakra bontja. Az első a valóban ősit és „eredetit”, a 13. századi honfoglaló kunok

viseletének jellemzőit tárgyalja, középkori templomfreskók, miniatúrák, rajzok és a régészeti leletek segítségével. Az első nagy korszak akkor záródik le, amikor a kun nép nomád pásztorból földművelő lett, és nemcsak a környező magyarság nyelvéből és szokásaiból csipegetett fel egyre többet, hanem az öltözete – néhány jellemző ruhadarabon kívül – ezéhez vált hasonlatossá.

A Hódoltság időszaka sok mindenben változást hozott. A végére teljesen eltűnt a kun nyelv, s a már korábban is erősen elmagyarosodott kunsági lakosság féltucatnál is több vármegyéből települt vissza, illetve töltődött fel az 1710-es évek elején. Az így létrejött közösségekből forrt ki aztán a Kiskunság és a Nagykunság sajátos kultúrája, benne természetesen a viselete is – amit a korszak számtalan egyéb hatása - pl. a debreceni iparosok, a vásározó kereskedők vagy a helybeli görög boltosok portékája – színesített a maga lehetőségeivel, újdonságával.

A harmadik korszakot a vasút megjelenésével (1857), de még inkább az 1867 után bekövetkező polgárosodástól számíthatjuk és magyarázhatjuk. Ez az időszak egyébként környezeti, földrajzi, gazdasági és demográfiai szempontból is olyan változásokat hozott, amik eltüntették, átformálták a régi Nagykunságot, pontosabban mind két Kunságot. Megjelentek, az első világháború után pedig kizárólagossá lettek a nagyipari termékek, ruhák, lábbelik, a régi (19. század végi) viselet pedig már az 1920-as évek elejétől a ládába, szekrények mélyére került, eltűnt.

Bartha Júlia levéltári adatok sokaságát hozva példaként, mutatja be az egyes viseletek jellemzőit, kitérve az alapanyagokra (szövetek, nemez, bőrök etc.), az egyes viseleti darabok párhuzamaira, változataira, az öltözködés társadalmi csoportok szerinti (vagyis anyagiaktól függő) jellemzőire. Felsorakoztatja a férfi és a női öltözet hétköznapi és ünnepi darabjait, s a viseletkiegészítők (gyűrűk, párták, főkötők, tüsző, lábbelik) mellett bemutatja a haj (férfiaknál a bajusz és szakáll) viselet változásait – és mindezt áttekinthető szerkezettel, gazdag képanyaggal megláttatva. Végezetül igen hasznos fejezetet találunk a színek jelentéséről, és jótanácsokat a népi viselet felelevenítéséhez, és beillesztéséhez a mai ruhatárakba. A kötet a Kunszövetség támogatásával jelent meg. (Bartha Júlia: Népviselet a Nagykunságon. Karcag, 2010. 126. old.)

Elek György